

SENDİKA

15 Haziran 1967

Yıl: 1, Sayı: 18

Fiatı: 25 Kuruş

15 GÜNDE BİR ÇIKAR FİKİR VE SANAT GAZETESİ

TARİHİN SESİ VE İŞÇİ SORUNLARI

« Bütün ihtilâllerin oluş nedeni ekonomik sıkıntılara ve adaletsiz gelir dağılımlarına dayalıdır. »

• VAHİT IRGAT •

Düşün adamları, ekonomik sorunların çözümlenmesi konusunda çeşitli yasalar ortaya koymuşlar; bütün insanların mutluluğu için bu yasaları devrimci bir anlayış içinde geliştirmişlerdir; ama bu yasaların hiç birisi, yasa istemlerine göre uygulanmamış; her devirde burjuvalar ve onların temsilcileri ekonomik düzeni bozmuşlar ve yasalarını rayından çıkarmışlardır.

İşte bunun için zaman zaman sınıflar doğmuş, aralarında çatışmalar meydana gelmiş ve kavgalar olmuştur. Oysaki burjuvalar sömürü düzenini sürdürmekten vazgeçseler; insanın insan gibi yaşaması gerektiğini bir anlasalar, yani dünyanın salt kendileri için yaratılmadığını bir duyabilseler gönüllerinde bu kavgaların hiç birisi olmazdı ve belki de insanlar savaşı bilmezlerdi...

Bütün ihtilâllerin oluş nedeni; ekonomik sıkıntılara adaletsiz gelir dağılımlarına dayalıdır. Bu kanlı ihtilâlleri düşündükçe; top-

Sonu Sayfa 4 de)

Başyazı

İşçiye karşı bir işçi örgütü

ENDER ETKİ

Dünyadaki işçi işveren ilişkileri incelendiğinde işverenlerin işçileri daima çok çalıştırıp az ücret ödeyerek çok kâr sağlamak yolunu seçtikleri görülür. Sanayi devriminin başlamasıyla, İngiltere, Almanya ve Fransa gibi sanayi memleketlerindeki işçiler işverenlerin ağır sosyal ve ekonomik baskısı altında bunalmışlardı. Emeklerinin değerini almak için kuvvetli olmanın gerektiğini kavramışlar ve örgütlenerek işverenlerle uzun seneler çetin mücadeleler yapmışlardır. Önceleri tarafsız kalan hattâ işverenleri koruyan devlet, işçilerin mücadele gücü karşısında iş hayatına karışmak gerektiğini duymuş, zaman zaman çalışma hayatını düzenleyici yasalar koymuş ve İngiltere, 1887 Almanya 1869 Fransa ise 1885 senelerinde işçiler ve emeğin düzenlenmesile ilgili bütün yasaları çıkarmışlardır. Bizde ise devletin iş hayatına karışması 1924 yılında tolanan Millî iktisat kongresi ile başlamış ancak işçileri ilgilendiren kararlar 1936 yılına kadar geciktirilmiş ve 3008 sayılı iş kanunu ile işçi işveren ilişkileri düzenlenmiştir. 1961 Anayasası sendikalar ile toplu sözleşme ve grev haklarını getirmiş, toplu sözleşmelerde iş kanunu taban olarak alınmış ve yararlı olmuştur. Ancak, özel sektörde, türlü baskı ve güçlükler yüzünden örgütlenememiş işçilerin durumu 1936 yılı koşullarına göre hazırlanan 3008 sayılı iş kanunu ile değerlendirilmektedir.

1936 yılı koşullarına göre hazırlanan kanun yeni Anayasamızın öngördüğü ekonomik ve sosyal koşullar niteliğinde yeniden düzenlenmesi zorunluluğu hissedilmiş ve bu yola gidilmiştir. Yeni iş kanunu tasarısı mecliste görüşüldüğü sıralarda özel sektör Bakanlar toplantısı yapılmış ve özel sektörün görüşü bakanlara iletilmiştir. Bakanlara iletilen bu görüşlerin içinde işçileri di-

Sonu Sayfa 4 de)

BÜTÜN YOLLAR EKONOMİK BİR ALANDAN GEÇER

• MUTLU HAZER •

Her günün bitiminde yeni bir gün doğuyor...

Her gün kendi olayları kendi dönüşümleri ve oluşumları ile birlikte kişioğlunu bir sona iletiyor; ama insanlar yine var, toplum yine bütün sorunları ile birlikte yaşamını sürdürüyor. Yani insanlar, hiç durmadan yeni aşamalara doğru, bazen yavaş, bazen hızlı adımlarla gidiyor; ama bütün bunlar, yani insanın kendi sorunları, düşünmeyen bir insanın önünde, bir hiçten başka bir şey değildir; çünkü düşünmeyen bir insanı var saymak us dışın-

Sonu Sayfa 4 de)

KARABÜK DEMİR-ÇELİK İŞLETMELERİ YÖNETİM KURULUNUN ALDIĞI KARARLAR HÜKÜMSÜZDÜR

• NURİ KARA •

440 Sayılı yasaya göre, Demir Çelik İşletmelerinin yönetim kurulunda da bir tane işçi temsilcisi üye bulunması gerekmektedir. Ancak bu üye, diğer üyeler gibi ilgili bakanlıklarca atanmaz; işçi örgütleri tarafından seçilir. Seçilen üyenin seçildiği ilgili bakanlıklara ve müesseseye sadece bildirilir.

İşçi üyenin ne şekilde seçileceği de ilgili tüzüğün 13. Maddesinde belirtilmiştir. Bu maddenin (C) fıkrası şöyledir:

«C) Bu nitelikte sendika bulunmadığı takdirde, teşekkül ve müesseselerin işyerlerinde en çok işçi teşekküllerini bünyesinde toplayan konfederasyonun yönetim kurulu işçi üyeyi seçmeğe yetkilidir.»

Daha önceki yazılarımızda da belirttiğimiz gibi, bu maddeye göre, Demir Çelik İşletmelerinde bir tek üyeye dahi sahip bulunmayan Türk-İş Konfederasyonu'nun işçi üye seçmeye hiç bir şekilde yetkisi yoktur.

Görülüyor ki, madde çok açık bir şekilde Türk—İş bu üyeyi seçemez demektedir. Bu maddeyi anlamak için ne hukukçu ne de milletvekili veya bakan olmaya lüzum vardır. Sadece iyi niyet sahibi olmak, Türk yasalarının karşısında bulunmamak, haktan ve adaletten yana olmak kâfidir.

Fakat, siyasi kanaatleri ve kişisel çıkarları için vicdan denilen o büyük varlığı dahi unutan Demir Çelik İşletmeleri üst idare kadrosu ve yine aynı kanaatlerle hukuku katleden hukukçuları bu yasayı hiçe saymış, iş yerindeki kendisine bağlı işçi üyeyi seçmeye tek yetkili (DİSK) in seçtiği adaya itiraz ederek, seçilmesinin hiç bir hukuki değeri olmayan, Türk-İş'in adayını bir takım emrivakiler ve oldu bittilerle yönetim kurulu üyeliğine yerleştirmişlerdir.

Şurası muhakkakki: Bu kanun ve hukuk dışı hareketin hesabı mutlaka sorulacak ve mutlaka bu kararlar iptal edilecektir. Çünkü, bu memlekette, haktan ve adaletten yana olan adalet müesseseleri vardır. Çıkardıkları yasaların bir aşiret beyliği anlayışı ile, üç beş kişinin çıkarları için kullanılıp, büyük Türk milletinin adalete ve yasalara güveninin sarsılmasına hiçbir zaman müsaade etmeyecek Büyük Millet Meclisi vardır.

Hukuki, hiçbir değer taşımayan bir yönetim kurulu üyesinin iştirak ettiği bir toplantıda alınan kararların da hukuki bir değer taşımayacağı ve hükümsüz olacağı tabiidir.

Hal böyle iken, işletme ilgilileri nasıl oluyor da, bile bile bu yola gidiyor ve sorumsuzca hareket ediyorlar? Bu büyük skandala meydan verecek cesareti nereden ve kimden alıyorlar? Yarın iptal edilebilecek kararlarından ve tazminat davalarından sonra, işletmeyi büyük maddi zararlara sokmalarının hesabını nasıl verecekler?

DİSK Genel Başkanı Başbakana Protesto Telgrafı Gönderdi

Bakanlarla sendika yöneticilerinin altı ayda bir yapılan toplantısına yalnız Türk—İş Konfederasyonu yöneticileri ve konfederasyona bağlı sendikacılar katılmıştır. Oysa kanuna göre bugün memleketimizde iki işçi konfederasyonu bulunmaktadır. 100.000 işçiyi temsil eden DİSK Konfederasyonu yöneticilerinin toplantıya davet edilmemiş olması üzerine, DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler Başbakana bir protesto telgrafı göndermiştir. Telgraf metni şudur:

Sayın Süleyman Demirel
Başbakan

ANKARA

Hükümetlerin, yurt sorunlarını sermaye ve işçi sınıflarının temsilcileri ile görüşmesi, demokratik düzenin kaçınılmaz gereğidir.

(Baştarafı Sayfa 3 de)

Çağdaş aşk

kalacak bu gençliğim yarına
kalacak bu yeminim
benim halkım aç ve perişan
benim halkım yoksul ve çıplak yaşarken
ben burjuva aşkı yaşamıyacağım

benim aşkım dağları deler
ama Ferhat ile Şirinin aşkı değil
benim aşkım çölleri dolanır
ama Leylâ ile Mecnunun aşkı değil
benim aşkım ölü canlara türküler söyler
ama Kerem ile Aslının aşkı değil
benim aşkım milyonlarca Elifin peşindedir
ama Karacaoğlanın aşkı değil
benim aşkım kelepçesiz bileklerde yaşar
zındansız ülkelerde yaşar
insanların özgür ve bağımsız olduğu
insanların korkusuz olduğu ülkelerde
benim aşkım insanı sevmekle başlar
insanı sevmekle biter

ey Kaygusuzlar ey Pir Sultanlar
insanı insanın sömürdüğü şu yeryüzünde
zincire vurulmuş milyonların sesini yansıtan
milyonların kurtuluşu için zincire vurulan
ve zındanlarda çürüyen adsız kahramanlar
bir savaşın kanı sulamıştı yeryüzünü
bir savaşın kanı kurutuyor yeryüzünü
ben yine de biliyorum ölenlerin ölmediğini
biliyorum yarınların mutlu ve aydınlık geleceğini
çünkü bu benim benim aşkım
çünkü bu milyonların kurtuluş aşkı
ve ben biliyorum yarın bana gelin olacak güzelin
yeryüzünün en güzel gelini olacağını

bir zincir kuşatır yoksul Anadolumu
bu öyle bir zincir ki
her halkasında sayısız insanın kanı
ve her zındanında sayısız ülküdaşın anısı
milyonlarca yürek şimdi bir yürek gibi coşuyor
korku kentlerden köylerden uzaklaşıyor
korku alıp başını dağlara kaçıyor
bir avuç insan korkuyu kovduğu yerde
yeni bir kurtuluş destanı yaratmak için
zincirleri kelepçeleri kırabilmek için
en olumlu kararını veriyor
«yüzyılların ördüğü ağ yırtılmalı artık
yepyeni bir aşkı yaşamak için
İstanbul yıkılmalı artık»

artık beni sarmıyor şu İstanbul
Anadolunun aşını ekmeğini sömüren
Anadolunun kanını canını sömüren
Anadolunun yoksulluğu üstünde taht kuran
ve Anadolunun sırtında
iğrenç bir kambur gibi duran şu İstanbul
beynimi ve benliğimi bir kurt gibi kemiriyor
ey koca İstanbul ey haşarı kurt
sömürge düzenlerinin en haşmetli kenti
aşkı sende yaşıyanlara acıyor şimdi kalbim
senin kirli sokaklarını
senin insanı insan olma onurundan yoksun bırakan
kuruluşunu hoyratça kınıyorum
senin kâşanelerinde parklarında yaşanmış aşklara
senin saraylarında yalılarında
senin köşklerinde konaklarında yaşanmış aşklara
en kızgın çizgiyi çekiyorum
çünkü benim aşkım önce Anadoludan
Anadolunun açlığından
Anadolunun susuzluğundan
Anadolunun kıraç yörelerinden gelir
benim aşkım yoksul halkımın ezik yüreğinden
bükük boynundan ve alçak gönüllülüğündendir
ya sende yaşanan aşk nedir ey İstanbul
sende yaşanan aşk aşk değil
sende yaşanan aşk
yoksul Anadolumun dişi tırnağı
yoksul Anadolunmun eti kemiği
ve yoksul Anadolumun kutsal emeği

şimdi İstanbul buğulu bir gök
minaresi yıkık bir cami avlusudur
kelepçeler şıkır şıkır şıkırdar
Sultanahmedde Balmumcuda
ve sularında oynaşır sömürgen gemileri
Anadolum taşımaz hiç bir zaman
senin mandacılara açtığın yüreğini
ne beni sarar ne de halkımı

senin sevinerek bağrına bastığın
sömürge düzencilerini
sen krallardan kaldın İstanbul
ama hiç bir vakit kral kalamazsın
sen Anadolu değilsin ey İstanbul
bu sömürgen düzenini sonuna dek sürdüremezsin

gün olur bir çocuk gibi güler Anadolum
gün olur bir çocuk gibi ağlar
benim aşkım gencecik durur
benim aşkım tam - taze
birkez onu tutup elinden indirdim dağlardan
fırtınalı denizlerden coşkun ırmaklardan geçirdim
şimdi o dağlardan yüce büyülü ve kutsal bence
bırakamam kocakentlerin sokaklarına aşkımı
bırakamam İstanbulun sömürgen yaradılışına

ey benim yoksul halkım
şu benim aşk çağrımı biraz olsun duyar mısın
ey benim kazması küreği en büyük silâhı olan erlerim
sevinin coşkun aydınlığına yürüyünüz
milyonca yüreğim var milyonca elim
siz hiç korkmadan ilerleyiniz
hepinizi sevmiye ve okşamıya yeter yüreğim
çünkü bu yürekte kötülük yaşamaz
çünkü ben İstanbul değilim

ceyhun can

İsveç'te Sendikaların Politik Ortama Katılışı

(Sayın Engin Ünsal'ın «İsveç'te İşçi Hakları ve Sendikalar» adlı Kitabından alınan bu çok ilginç yazıyı okuyucularımıza sunuyoruz.)

Sendikalar varmak istedikleri hedefler yönünden ele alındıkları zaman politikanın dışında kalamayacak kuruluşlardır. Sendikalar ve politika konusu, özellikle az gelişmiş ülkelerde, tartışması çok sık yapılan bir konudur. Konunun az gelişmiş ülkeler yönünden önemi açıktır. Böyle ülkelerde sendikalar henüz teşkilâtlanma hamlelerinin ilk yıllarında olduklarından ekonomik yönleri ile zayıf kuruluşlar olarak gözükürler. Ekonomik yönden gerektiği gibi kuvvetli olmadıklarından toplu sözleşme masalarında temsil ettikleri işçilerin haklarını bir şemsiye altına alamazlar. Yani batı sendikalarında ve batıdaki sanayi ve işçi münasebetleri düzeninde olduğu gibi işçinin sosyal ve ekonomik haklarının korunması sendika - işveren arasında kurulacak dengeye bırakılmamıştır. Batıda devlet yasalar yolu ile bu sahaya müdahale edip işçilere «yasadan doğan» bazı haklar getirmemiştir. Az gelişmiş ülkelerde bunun aksine bir durum vardır. Sendikalar az önce de dediğimiz gibi, henüz yeni olduklarından ekonomik yönden zayıf olduklarından işçiyi her yönü ile koruyamamaktadır. Bunun için hükümetler çalışma saatleri ,asgari ücretler, fazla mesai, ücretli tatiller gibi konuları yasalar yolu ile düzenlemiş ve işçi yararına bazı haklar getirmiştir. Az gelişmiş ülkelerdeki işçi hareketlerinin «yasalara dayanma» yanı biraz ağır bastığından böyle ülkelerde sendikalar ve sendikal hareketler bir sınıf hareketi şeklinde değil fakat yasaların verdiği müsaade ile doğru orantılı olarak gelişen bir nitelik arzederler.

Az gelişmiş ülkelerde yasalar sanayii ve işçi münasebetlerinde önemli rol oynadığından ve yasalar da politik ortamın ürünleri olduğundan sendikaların politika ile ilişkisi çok önemli bir konu olarak ortaya çıkmaktadır.

Öyle sanıyoruz ki, İsveç'deki sendikaların politik ortam ile kurmuş oldukları bağlantı az gelişmiş ülke sendikalarına ışık tutacak ve hattâ yön verecek önemdedir.

Az gelişmiş ülkelerde sendikalar, işçi hareketinin çok yönlü olmasından dolayı, politika dışında kalamayacak kuruluşlardır. Böyle ülkelerde sendikalar kendilerine politik bir kişilik ararlarken amaçlarına giden yoldan sapmalar gösterebilirler. Bunun için, bu konuda örnek vermiş başka ülkelerin sendika ve parti ilişkilerini incelemekte sayısız faydalar vardır. Batı ülkeleri arasında bu yolda en sağlam temellere dayanan İsveç modelini incelemenin az gelişmiş ülkelerde sendikalar ve siyasi partiler arasındaki ilişkiye ışık tutacağı kanısındayız, çünkü İsveç'teki sendikaların politik alanda söz sahibi olma yolundaki çabaları 19. yüzyıl sonlarına yani ülkenin henüz iktisaden gelişmemiş olduğu devirlere rastlar. İsveç sendikacılığını model olarak almak bu yönden az gelişmiş ülkeler için önemlidir.

19. Yüztıl sonlarına doğru İsveç'in içinde bulunduğu sosyal ekonomik durum bugün Türkiye'nin ya da başka az gelişmiş ülkelerin içinde bulunduğu durumdan daha kötü idi. Sendikalaşma hareketi daha yeni başlamıştı. 1890 yılında bütün İsveç'te ancak 15.000 sendikalı işçi vardı. İşçiler ekonomik yönden çok zayıfladılar. Hızla artan nüfusa yetecek iş sahaları açılıyor ve geniş bir işsizlik ordusu ortaya çıkmaya başlıyordu. Halk, çaresizlik içinde, bir yandan Amerikaya, göç ediyor (1880-1887 arası 347.000 kişi göç etmiştir.) Bir yandan da aydınlar duruma politik yollardan bir çare bulunmasını istiyorlardı. İsveç'te sendikaların bir siyasi parti ile ilişki kurmaları işte bu yıllara rastlar.

1900'den önce Isveç'te nüfusun ancak % 9.5 oy verme hakkına sahipti. Oy verme hakkı toprak sahibi olmaya bağlı olduğundan, ne işçiler ne de köylüler bu hakka sahip olabiliyorlardı. Ülkede ekonomik, politik ve sosyal devrimler yapabilmek için köylü ve işçi sınıfını uyandırmanın ve onları sendikal merkezler etrafında toplamanın zorunluğuna inanan zamanın sosyalistleri 1889 yılında Sosyal Demokrat Partiyi (SDAP) kurmuşlar ve işçilerin örgütleme çabalarına geniş yardımcı olmuşlardır.

1889 yılında Axel Danielsson adlı bir sosyalist lider işçi hareketinin ekonomik ve politik gücünü birleştirmesi konusunda, «işçi hareketinin ekonomik ve politik yönü birbirinden ayrılamaz. Siyam'lı ikizler gibi birinin yaşaması ötekinin yaşamasına bağlıdır.» demiştir. Gene aynı yıllarda Sosyal Demokrat partinin ünlü başkanı Hjalmar Branting parti organı olan Social demokraten dergisine yazdığı bir yazıda, «İşçi hareketini sosyalizmin dışından düşünen sendikacı bir yanılma içindedir. Birinden söz eden, mutlaka ötekinden de söz ediyordu. İşçi hareketi tek kavramdır. Bu hareketin sendika ve politika cephesinde gelişmesi emekçilerin sosyal ve ekonomik kurtuluşunu gerçekleştirecek tek yoldur». demektedir.

Bu düşüncenin ışığı altında çalışmaya başlayan SDAP mensupları işçileri geniş çapta örgütleme ça-

Sonu Sayfa 4 de)

İşçi Üniversitesi

Doç. Dr. Osman Nuri KOÇTÜRK

(Ankara Tıp Fakültesi Biokimya Kürsüsü)

Anayasamızın getirdiği yeni anlayış ve sosyal adalet ilkeleri, vatandaşların gelirden aldıkları pay kadar, öğrenme olanağının da adil kalıplara göre paylaşmalarını gerektirmektedir. Aslında milletlerarası ve toplum içi düzeyde gelir dağılımı ile bilgi dağılımı arasında da bir benzerliğin bulunduğunu biliyoruz. Teknikte ileri olan ülkeler Dünya gelirinden en üstün payı alırken, geri kalmış toplumlar bilgisizliğin hazırladığı ortam içinde sömürülmekten bir türlü kurtulamıyorlar. Toplum içi gelir dağılımında da ayni gerçeği görmek kabildir. Diplomayı elinde bulunduranlar parayı, parayı elinden bulunduranlar da diplomayı kolayca ele geçirip, bilmenin verdiği avantajlardan yararlanarak diğer sosyal gurupları ekonomik bir hegemonya altına alabilmektedirler. Toplu Sözleşme düzenine girildikten sonra kurulmuş ve güç kazanmış olan işçi sendikaları, federasyon ve konfederasyonları da bu gerçeği sezmişler, çalışanların zamanla bilinçlenmesi, işverenle eşit koşullar içinde hakkını savunabilmesi için eğitim çalışmalarına öncelik tanımışlardır. Toplu İş Sözleşmesi Kanununu hazırlayanlar sendika gelirlerinin %5 kadarının eğitim çalışmalarına sarfedilmesini öngörmekle, yeni ve ileri düzenin başarıya ulaşmasında eğitimin yerini de tesbit etmiş bulunuyor. Nitekim işçi kuruluşları zaman zaman tertipledikleri seminerler, konferanslar ve kurslarla eğitime ayırdıkları parayı kanuna uygun bir şekilde harcamaktadırlar. Sendikalarda eğitim ve araştırmaya tahsis edilmiş kadrolar ve bu kadrodan ücret almakta olan yeterli ve yetersiz elemanlar vardır. Fakat bütün bu çalışmaların temelde çalışanların bilinçlenmesi için yeterli olup olmadığı da tartışılması gereken bir konudur.

Sermaye ve Diploma:

Yüksek öğrenim yapabilmek için, sınırlı yaşama düzeyine girmiş bir toplumda belirli bir gelire sahip olmak gerekmektedir. Eskiden olduğu gibi Devletin koruyucu kanatları altına sığınarak çok çalışmak suretiyle başarıya ulaşma olanağı artık iyice tıkanmış bulunuyor. Türkiye'de üniversiteye girebilmek için bir test imtihanını kazanmak ve daha sonra da öğrenim süresince ayda ortalama 400-500 Tl. bir gelir sağlamak lüzümludur. Orta halli ailelerin sıkıntı içinde sürdürebildikleri bu korkunç düzene ,işçi ailesinin direnmesi beklenemez. Bundan dolayı işçinin çocuğu da babası gibi işçi olmaktadır. Beri taraftan üstün gelir sınıflarına mensup ailelerin çocukları, Üniversite giriş imtihanlarını kazanamasalar bile, büyük şehirlerde açılan ve ticarî maksatlarla kurulmuş bulunan yüksek okullara girme ve belirli bir süre içinde diploma alma olanağını ellerinde bulunduruyorlar. Özel yüksek okulların, dişçilik, eczacılık, mühendislik, kimya mühendisliği gibi para kazanan meslek okulları oluşu ve örneğin özel ilahiyat yüksek okulu ile öğretmen okullarının açılmayışı gayet enteresan bir gelişmedir. Yılda 6000 T.L. kadar ücret talep eden özel yüksek okullar, parası olana yüksek öğrenim olanağı hazırlayan ticarı kuruluşlar olarak sermaye sahiplerinin çocuklarının da diplomayı elde bulundurma olanağını hazırlamakta, başka deyimle işverenin oğlu da işveren olmaktadır. Sosyal adalet ilkesine aykırı düşen bu anlayış ve düzen İşçi Sendikalarının alacakları köklü tedbirlerle değiştirilebilir kanısındayız. Anayasamız bütün vatandaşlara eşit bir öğrenim olanağı sağlanmasını öngörmüş olduğu için, sendikalar kendilerine kanunlarla verilmiş olan görevi gereği gibi yapma ve işçilerden başka, onların kabiliyetli çocuklarına da yüksek öğrenim yapma imkânı hazırlama durumunda bulunuyorlar. İşverenler, kendi yakın çevreleri kuvvetlendirdirmek ve bilinçlendirmek için bir seferberliğe girişmiş durumdadırlar. İstanbulda kurulmuş olan bir öğrenim tesisi, bazı üniversitelere yapılan portesi büyük malî yardımlar ve Atatürk tarafından değişik amaçlarla kurulmuş olduğu halde, üstün gelir çevreleri ile orta halli ailelerin çocuklarına öğretim olanağı sağlayan Türk Eğitim Derneği yer yer yapılan çalışmaların örnekleri durumundadırlar. İşverenin daha çok yabancı dilde öğrenim yapan yüksek ve orta öğrenim kuruluşlarına müzahir olması da gayet manidar bir gelişmedir. Bu kuruluşlardan yararlanan ve böylece olup bitenleri çalışanları çıkarına uyarlı bir şekilde eleştirme gücüne sahip çıkacak işçi çocuğu parmakla sayılmayacak kadar azdır. İşverenler mali imkânlarını harekete getirerek kendi çocuklarından başka yetişmiş teknisyenleri de amaçlarının hizmetkârı haline getirirlerken, işçiler bu imkânlardan mahrum bir ortamda haklarını savunmaya çalışıyorlar. Türkiye'de diploma bu yoldan paranın hizmetine girmiş bulunuyor. İşverenler profesör genel sekreterler, doçentlerden müşavirler istihdam edebilmektedirler. İşçiler ise, sağlıklarını garanti altına almak için kurdukları hastahanelerde hekim çalıştırabilmek için onlara hak ettikleri ücretin üç derece üstünü ve ayrıca 2500. TL. tazminat ödemeye mecbur kalmaktadırlar.

Avuç dousu para karşılığı işçi hizmetine giren sosyal sigorta hekimlerinin işçiye gereği gibi bakmadıkları ve onlarla ilgilenmedikleri sık sık duyulan bir şikâyet konusudur. Bu gerçek çalışmaların diplomayı da ele geçirmeleri gerektiğini açık ve seçik bir şekilde göstermiş bulunuyor. İşçi aileden gelme ve işçi üniversitesinin Tıp Fakültesinden yetişme bir işçi hekiminin hastasına daha iyi davranacağını önceden tahmin edebiliriz. İşçi Üniversitesinden yetişmiş bir iktisatçı br mühendis bir hukukçu çalışanların meselelerine daha iyi eğilebilecek ve onların haklarını daha iyi savunabilecektir.

Hegemonya:

Rockfeller ve diğer Amerikan yardım kuruluşlarının geniş yardımları ile geliştirilmiş bir Hacettepe Tıp Merkezi kısa süre içinde Üniversite haline gelmekte, ingilizce öğrenim yapan Orta Doğu Teknik Üniversitesi hükümetten ve iş adamlarından geniş mali yardımlar görerek genişlemektedirler. Erzurum.daki Atatürk Üniversitesi şimdilik anlaşılması güç bir eğitim uyguluyor. Çalışanlar ise asırlarca içinde yaşadıkları alaca karanlıktan, kurslar, konferanslar ve seminerlerle kurtulmaya çalışırlarken, bunların hizmetine girmiş memleketçi aydın sayısı parmakla sayılacak kadar azdır. İşçilerin kurdukları eğitim örgütlerinin de şu veya bu şekilde yabancı sızmalara veya yabancılara yakın ilim adamlarının baskılarına maruz kalmış bulunması, bilinçlenmeyi bir şaşırtmaca haline getirmiştir.

Yabancı öğretim üyeleri ile yabancı dilde veya davranış içinde bir anlamı ile yabancı sermayenin hizmetine girmiş olan yüksek öğrenim kuruluşları peşi pesine çoğalırken, hayatını kol gücü ile kazanan işçi guruplarının milli ve Türkçe eğitim, yapan yabancı etkilerden arınmış memleketçi bir Üniversite kurmaları dengeyi sağlama bakımdan çok luzumludur. Sendikalar mali güçlerini birleştirerek ve yürürlükte olan kanunlardan yararlanarak böyle bir Üniversiteyi kurabillirler ve en kısa zamanda kurmalıdırlar. Böyle bir Üniversitenin kurulması ve çalışanların meselelerine eğilmesi, Türkiye ekonomisini müsbet yönde etkileyecek ve çalışanlarını yaşantılarına bilimin gücünü katacaktır. İşçi çocuklarına sağlanacak yüksek öğrenim yapma olanağı yanında, işçi meselelerinin bilimsel açıdan incelenip araştırılması, yayınlar ve müşavirlik görevi ile bu kuruluş çalışanlar üzerindeki bilimsel hegemonyayı zayıflatacak bir kuruluş olacaktır. Birkaç sermaye sahibi ile Üniversiteden ayrılan veya ayrılmaya luzum görmeden çalışmalara katılan üçbeş öğretim üyesinin özel yüksek okul açmalarına müsaade eden kanunlar ile resmi makamların, işçi Üniversitesi teşebbüsüne de karşı koymayacaklarını tahmin ediyoruz.

Mali Güç:

Sendikaların bugünki hali ile küçümsenemeyecek bir mali güce sahip olduklarını gayet iyi biliyoruz. Fakat sermaye sahipleri gibi bazı sendikalar da bu mali güçlerini yanlış bir istikamette kullanmakta ve ölü yatırımlara girişmektedirler. Bir bina satın alıp kiraya vermek, yahutta lüks arabalar satın alıp gününü gün etmek, sendika merkezlerini lüks eşya ile donatmak çalışanlara bugün olduğu gibi gelecekte de birşey kazandırmayacaktır. Ölü yatırımlardan vazgeçip, mevcut imkânları entellektüel gücün gelişmesine yatırmak ve çalışanların bugünü kadar geleceğini de Türk toplumu ile birlikte garanti altına almak gerçek bir yurtseverlik olur.

Sendikalar K. nunun eğitime harcamalarını emrettiği gelir miktarının yarısını işçi üniversitesine tahsis etmeleri halinde, Türkiye'nin en güçlü üniversitesinin işçilerimiz tarafından kurulacağına inanıyoruz. Bu üniversitenin kurulması için yabancı ülkeler ile kuruluşlardan yardım almamaya bilhassa dikkat etmek lâzımdır. Çünki teşebbüs duyulur duyulmaz aziz dostlarımızın hemen harekete geçeceklerini mali ve teknik imkânlarını ayaklarımızın altına sermek istiyeceklerini daha bugünden biliyoruz.

...ve Hükümet:

Yüksek öğrenim çağını idrak etmiş ve buna hak kazanmış olmasına rağmen vatandaşlara bu olanağı hazırlamayan hükümetin, bu teşebbüsü sevinçle karşılaması ve işçi kuruluşlarına teşekkür etmesi gerekir. Diyarbakır, Trabzon ve Erzurum Üniversitelerinde bir takım güçlüklerle karşılaşan yöneticiler, çalışanların maddi ve manevi fedakârlıklarla tesis edecekleri bir Üniversiteye kendi güçlerini de katmalıdırlar.

Demokrat düzenin gerektirdiği ve kanunların müsaade ettiği bir uygulama, çalışanlar tarafından benim senince, onların iş başına getirdiği hükümetlere de buna yardımcı olmak düşer. Yabancı çevreler bu işe sokulabilirlerse onlar da bu teşebbüsü alkışlayacak ve eğer sokulamazlarsa o zaman muhtemelen dolaylı sabotajlara girişeceklerdir. Fakat bağımsız bir ülke olan Türkiye'de hayatını alın teri ile kazananların bundan etkileneceklerini pek tahmin etmiyoruz. Türk işçi hareketi ve ekmeklerini güçleri ile kazanan çevreler kendi teşebbüslerini kendi imkânları ile gerçekleştirecek kadar kuvvetlidirler.

DİSK GENEL BAŞKANI, BAŞBAKANA PROTESTO TELGRAFI GÖNDERDİ

(Baştarafı Sayfa 1 de)

Ülkemizde bir işçi konfederasyonu varken bunun tutum ve eylemiyle Türk işçi sınıfının temsilciliğini kaybetmiş olması sonunda DİSK kurulmuştur.

Hükümetin, Türk işçi sınıfının çeşitli sorunlarını işçi konfederasyonları ile görüşmesi tabiidir. Fakat bu konuda tek yanlı hareket edilmesini demokratik düzenin kurallarına ve hükümetin tarafsızlık ilkesine aykırı buluyor, davranışlarınızı şiddetle protesto ediyoruz. Saygılarımızla,

DİSK
TÜRKİYE DEVRİMCİ İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU
Genel Başkanı
Kemal TÜRKLER

TÜRK - İŞ GENEL SEKRETERİ İHZAREN CELBEDİLECEK

DİSK'e haksız ve dayanaksız isnatlarda bulunan Tercüman Gazetesi fıkra yazarı Kadircan Kaflı ve kendisine aynı nitelikte demeç veren Türk—İş Genel Sekreteri Halil Tunç aleyhine dâva açılmıştır. İstanbul Toplu Basın Mahkemesinde açılan duruşmaya sanık Kadircan Kaflı gelmiş, ancak sanık Türk—İş Genel Sekreteri Halil Tunç gelmemiştir. Mahkeme Halil Tunç'un ihzaren celbine karar vermiştir. Bu bakımdan gelecek duruşmaya Halil Tunç polis aracılığıyla getirilecektir.

Tarihin Sesi ve işçi Sorunları

(Baştarafı Sayfa 1 de)

lumları yönetenlerin, ya da toplum hareketlerine yön verenlerin nelere dikkat etmesi, nelerden sakınca duyması gerektiği çıkıyor ortaya. Bu bakimdan, insanların süresiz olarak dönüşmelerle, düşün güçlerinin oluşum içinde bulunduğunu; toplum hareketlerinin, böyle bir oluşuma paralel olarak aşamalar yaptığını unutmamak gerekir. Bütün bu gerçekler dile gelip sorumlu insanlara şunları haykırmaktadır: Yirminci yüzyılın burasında; insanlar, artık orta çağ karanlıkları arasında kalan metodlarla yönetilemezler. İnsanlar, gitgide kendilerinin ne olduğunu, ömürlerini nasıl tüketmeleri gerektiğini anlamışlardır; ama yine de geri kalmış ülkelerde; insanların, tarihi akışı yönünde uyandıkları saptanamadığından, insan onurunun çok altında bir yerde duran dengesiz bir düzen içinde ülkenin yönetimi sürdürülmek istenir. Bu tutum yanlıştır ve bir burjuva egoizminin yanında bir yerde bulunur, çünkü üretimde büyük payı olan işçiler, emeğinin karşılığını isteyecek ve bunu alabilecek bir gücü kendilerine kazandırmışlardır. Emek nedir, sermaye nedir? sorularını yanıtlayabilen işçiler, türlü-çeşitli düzenbazlıklarla uyutulamazlar ve ihanetten, tehditten korkarak köle olacak ve boyun eğecek çağda değildirler. Geri kalmış ülkelerin yönetimini elinde bulunduranlar, bu insancıl saptamalarla kafalarını yormazlar, burjuvaların zorlamaları ile dengesiz bir ekonomik düzeni sürdürmek isterlerse ya da doğrudan doğruya burjuvaları temsil ederlerse; birgün burjuva egoizmi, onların barınması için sığınak olmağa yetmez...

Bugün geri kalmış ülkelerde, sosyal akımları iyi bilen, tarihin akışı yönündeki gelişmelerini izleyen sosyoloğlar, yönetimi elinde bulunduranları uyarmaya devam etmekte ve bunu aydın kişilerin yapacağı bir görev saymaktadırlar. Çünkü geri kalmış ülkelerin ekserisinde yönetimi elinde bulunduranlar burjuva egoizmi yüzünden bir sosyal adalet düzeninin kurulmasına ve sosyal adalet düzeninin kayıtsız-şartsız kurulmasını isteyen işçi toplumuna karşıdır. Oysaki gerçekler ortada durmaktadır; işçiler kendilerinin de insan olduklarının ve insan gibi yaşamalarının gerekli olduğunun farkındadır. Böyle bir bilinci kazanmış insanlara; kaba güçle, bir takım düzenbazlıklarla karşı gelinmez. Bu bakımdan geri kalmış ülkelerde siyasî iktidarı elinde bulunduranlar, tarihin sesini duyarak, işçi sorunlarına çözüm yolu bulmak zorundadır.

İşçiye karşı bir işçi örgütü

(Baştarafı Sayfa 1 de)

rekt olarak ilgilendiren «İş kanunu değiştirilmelidir» sözü ile iş kanunu tasarısındaki maddeler çok ilgi çekicidir ve üzerinde uzun uzadıya düşünülmesi gereken bir konudur. Çalıştırdığı işçilere 3008 sayılı iş kanununun işçiler lehine olan hükümlerini uygulamayan, yeni işçi alırken sendikaya kaydolmama koşulu koyan ve sendikaya kayıt olanların işine son veren (Bu işleri yapmayanlara sözümüz yok) özel sektör işverenleri yeni iş kanunu tasarısı ile memnun olmuşlardır her hal de.

Politik güçler, sosyal adalet düzeninin yerleşmesi ve çalışanların sosyal güvenlik içinde bulunmalarının gerekli olduğuna inandıklarını ve bu yolda çaba harcayacaklarını söylemelerine rağmen 1967Türkiyesinde yeniden düzenlenmesi ön görülen iş kanunu, işçiye bir şey kazandırmasından geçtik, sendikalizmi ve iş güvenliğini yok edici ve 1936 iş kanununu aratıcı niteliktedir.

Örneğin: Tasarının 17. Maddesinin 2 numaralı bendi:

«İşverene veya onun ailesi üyelerinden birine ya da işverenin başka bir işçisine sataşması ve ya gözdağı vermesi» kıdemi ve görevi ne olursa olsun, hiç bir tazminat ödemeden işçinin işten çıkarılmasına yeter sebeptir.

İşin en acı yönü ise 1936 meclisinde işçi temsilcisi bulunmazken, 1967 meclisinde işçi olan hem de sendikacı bulunanların bu kanunu desteklemeleridir.

Kendini memleketimizin işçiden yana ve en güçlü örgütü sanan Türk-iş, bu yeni tasarıdan bu güne kadar hiç bahsetmemektedir. Edemez çünkü: yeni tasarıyı hazırlayan komisyon başkanı yönetim kurulu üyesi bulunan Kaya Özdemiroğlu, yine bu tasarının çıkması için oy verenler sırayla Hasan Türkây Türk—İş başkan vekili Enver Turgut ile Mustafa Ertuğrul yönetim kurulu üyeleridir.

İşçiler aleyhine görüşleri savunan milletvekillerini seçimler sırasında işçi düşmanı ilân etmeyi yeterli bulan ve buna partiler üstü politika diyen Türk—İş acaba işçiler aleyhine olan bu kanunun hazırlayıcısı ve oy vericisi olan yönetim kurulu üyelerini ve başkan vekilini seçimlerde işçi düşmanı ilân edecekmi? işçiden yana olan örgüt o zamanı beklemez der hal bu üyelerini haysiyet divanına verir. Ama Türk-İş'ten böyle bir aşama beklenemez bundan önce yapılanlara da susarak işçi aleyhine çalıştığını göstermiştir. (vergi indirimi)

Sendika yöneticileri ve işçler kend haklarına sahp çıkmadıkları sürece, işçi haklarından söz etmek gülünçlükten öteye gidemez. İşçi haklarını korumak için ne gerekiyorsa sendikalar onu yapmakla yükümlüdür. Özel sektörün iş kanununun değiştirilmesi istemleri ve aşağı yukarı bu istemlerinin karşılığı niteliğinde olan yeni iş kanunu tasarısına karşı işçi haklarını korumakla yükümlü olan sendikalar, ne hazindir ki hiç seslerini çıkarmamaktadırlar.

İsveçte Sendikaların Politik Ortama Katılışı

Sonu Sayfa 4 de)

başına girmişler, sendikal çabaları mali yoldan desteklemişler, sınaî ihtilâfların işçiler yararına çözümlenmesine çalışmışlardır. Ülkenin her tarafına dağılan sosyalistler işçilere sendikalarda toplanmanın faziletlerinden söz etmişler, sendika şubeleri kurmuşlar ve işçileri sosyalizme ve sendikaya inandırmışlardır.

1898 yılında SDAP'in yardımları ile güçlenmiş olan sendikaları temsil etmek üzere kurulmuş olan LO (İsveç İşçi Sendikaları konfederasyonu) sendikaların amaçlarına varabilmek için parti ile olan ilişkilerinin devamını kabul etmiştir. LO'nun 1898 deki ilk tüzüğü bu ilişkiyi şöyle düzenliyordu: LO üyesi olan her sendika üyelik tarihinden başlamak üzere, üç yıl için de SDAP ve üye olmak zorundadır. Bu şartı yerine getirmeyen sendikalar derhal LO'dan ihraç edilecekler dir.

1900 yılında toplanan LO kongresi bu maddeyi şöyle değiştirmiştir. LO Genel merkezi kendi üyesi olan her mahalli sendikayı Sosyal Demokrat partinin o yerdeki şubesine üye olmaya teşvik edecektir.

1909'da toplanan kongre ise daha değişik bir karar almış ve bundan böyle LO tüzüklerinde herhangi bir siyasi parti ile organik bağlar kurulmasına dair bir maddenin yer almamasını kabul etmiştir, fakat alınan bu kararın Sosyal Demokrat parti ile sendikalar arasındaki dayanışmanın ortadan kalkması şeklinde anlaşılmaması gerektiğini, parti ile sendikaların arasındaki bağlılığın devam edeceğini ve İsveç işçilerinin Sosyal Demokrat partiyi işçi hareketinin politik alandaki şampiyonu olarak kabul ettiklerini kongre açık olarak belirtmiştir.

1909 yılından sonra LO tüzüklerinde çeşitli değişiklikler yapılmış fakat 1909 yılında alınan karara sadık kalınarak bir parti ile bağ kurulmasına dair hiç bir madde tüzüğe dahil edilememiştir. Buna rağmen LO ile SDAP arasındaki yakın ilgi devam etmiş ve LO ile sendikaların kongrelerinde de sendikalar devamlı olarak temsil edilmişlerdir.

Sosyal Demokrat Partinin tüzüğü sendikaların toptan üyelik yolu ile partiye üye olmalarını kabul etmiştir. Bir sendikanın yürütme kurulu SDAP'ye üye olına kararı verdiği zaman o sendikaya bağlı bütün işçiler doğrudan doğruya SDAP'nin üyesi olmaktadırlar. Üyeler arasında partinin üyesi olmak istemeyenler çıkarsa bunlar parti dışında bırakılmakta ve böylelerinin sendika üyeliği devam etmektedir. Son tahminlere göre toplu üyelik yolu ile 600.000 işçinin SDAP üyesi olduğu sanılmaktadır.

İlk kuruluş yıllarında doktriner bir parti hüviyeti ile ortaya çıkan Sosyal Demokrat parti işçilerle temasa geldikçe, onların istek ve dileklerini öğrendikçe doktriner havasını kaybetmiş ve gerçekçi bir parti olmaya başlamıştır.Politika anlayışındaki bu olumlu değişme yüzünden SDAP isveçte' kendisine geniş bir etki alanı kurabilmiş ve son seçimlerde oyların % 50.5 ini alabilmiştir.

Az gelişmiş ülkelerde sendikaların sosyalist partileri gerçekçi olabilmeli, sendkalara yardımcı olmalı ve işçi dostu olduklarını işçiye ispat etmelidirler. Ancak ondan sonra sendikalar ile sosyalist partiler arasında özlenen işbirliği gerçekleşebilecektir.

Bütün yollar ekonomik bir ortamdan geçer

(Baştarafı Sayfa 1 de)

da bir yerde yaşamak demektir. Oysaki bır insanın yaşayabilmesi için, yani insan gibi yaşayabilmesi için, düşünülmesi ve bir çözüm yolu bulunması gereken bir çok sorunları var, insanın kendi sorunları...

Ruh bilimciler, bıkınadan tükenmez bir çaba içinde insanı aramaktadır. İnsan, böyle bir çalışma ve çaba harcanacak kadar değerli bir varlıktır. Bu bakımdan herşeyin önünde ve üstünde insan vardır. İnsanların, kendi varlık nedenleri dışında kalan ve metafizik bilimin ötesinde bir yerde başlayan sorunları ve bunların çözümlenmesi konusu bugünkü dünyada, metafizik çalışmalardan daha fazla önem kazanmaktadır. Çünkü insanın ne olduğunu - ne olmadığını aramak yerine; insanın yaşamasını sağlayacak sorunları incelemek, gereklerini tutup kolundan ortaya çıkarmak olumlu bir çalışmanın yönü ve metafizik çalışma çizgisini geçen gerçeklere dayalı çalışmanın yolu olur. Böyle bir açıdan bakılacak olursa; toplumun tümünün sorunları, insan gözlerinin önünde birikir. İşte o zaman toplumun sorunları çözüm yolu arar. Bu konuyu incelyen, düşünen insanlar, bir noktaya geldikleri an insanlık ilişkilerinin başında, ekonomik nedenlerin durduğunu görür. Kişioğlunun bencil duygularının yanı başında duran ekonomik nedenler; en iyi bir şekilde, en haklı bir düzeyde çözmeye kimse yanaşmaz; çünkü bu problemi çözebilmek için politik ağırlığı olmalıdır insanların; bu güç bugünkü dünyada burjuva sınıfının elinde bulunmaktadır. Bu bakımdan bütün insanlar için bir dünya cennetinin kurulması imkânsızdır. Oysaki dünya cennetinin anahtarı sosyal adalete dayalı bir ekonomik sistemin duvarında asılı durmaktadır ve bu anahtarı burjuva sınıfın egoist söz ve davranışları kapamaktadır. Sayıları bir avuç denecek kadar az olan haramzade sınıf kişileri kendi aralarında bir köprü kurmuşlar, birbirleriyle ahenkli bir çıkar ortaklığını sürdürmektedirler. Bu haramzade ortaklığı sahte bir güç olarak halkın büyük çoğunluğunun karşısına çıkmakta ve halkın bütün yollarını tıkamaktadır; hem de kurnazlıklarını, sömürü usullerini halkın gözünden kaçırarak...

SENDİKA — Fikir ve Sanat Gazetesi

Sahibi : Türkiye Maden - İş Sendikası Karabük Bölge Merkez Şubesi adına : Nuri Kara

Bu sayıda sorumlu yönetmen: Remzi İnanç

Yönetim Yeri : Hürriyet Caddesi, No: 86, Maden - İş Sendikası, *Karabük*

Dizgi ve Baskı : Balkanoğlu Matbaacılık Ltd. Şti. *Ankara*